

MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİMDE YENİ ARAYIŞLAR: YETERLİĞE DAYALI MODÜLER SİSTEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Oktay Cem ADIGÜZEL

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı
ocadiguzel@gmail.com

Şaban BERK

MEB İstanbul Üsküdar Haydarpaşa
Anadolu Teknik Lisesi
sabanberk@gmail.com

ÖZET

Kuşkusuz ki mesleki ve teknik eğitim yetiştirdiği insangücünün nitelikleri ile ülkenin endüstriyel ve ekonomik kalkınmasını büyük ölçüde etkileme gücüne sahiptir. Bu bağlamda, gelişmekte olan ülkeler arasında bulunan Türkiye'nin de, mesleki ve teknik ortaöğretimde nitelik artırmaya yönelik arayışları da halen devam etmektedir. Gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında, mesleki teknik ortaöğretimi daha etkili kılma yolundaki arayışlar tartışıldıktan sonra, yeterliğe dayalı modüler sistem uygulamaları öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında öğretmen görüşlerinin modüler sisteme geçişte yaşanan sorunlar üzerine yoğunlaştığına dikkat edilmesiyle, çalışma modüler sisteme ilişkin sorunlara ve olası çözüm önerilerine yönlendirilmiştir. Öğretmen görüşlerinin analizleri sonrasında modüler sisteme ilişkin sorunların dört başlık altında toplandığı görülmüştür. Bunlar: Modüler öğretim programlarında modüllerin yapısından kaynaklanan sorunlar; modüler sisteme yönelik bilgilendirmenin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar; modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar ve modüler sisteme geçişte fiziki olanakların yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar olarak sınıflandırılmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Modüler sistem, mesleki yeterlikler, modüler öğretim programları

NEW QUESTS IN VOCATIONAL AND TECHNICAL SECONDARY EDUCATION: EVALUATION OF COMPETENCE-BASED MODULAR SYSTEM

ABSTRACT

There is no doubt that qualifications of manpower gained through vocational and technical education has power to influence industrial and economics development of a country on a large scale. In this context, as a developing country, Turkey's effort on enhancement of qualifications in vocational and technical education is still continue. In this study, after discussing quests which aimed effective vocational and technical secondary education, applications of competence-based modular system were evaluated from teachers' point of view. In the research process, it is realized that teachers' points of view were intensified on issues experienced during application process of modular system. For this reason, course of the study was diverted on issues encountered during application process of modular system and its recommendations. After analyzing teachers' opinions, issues on modular system applications were classified under four subjects. These are; issues that arise from structures of modules; issues that arise from lack of enough informing about modular system; issues that arise from deficiency of structural regulations during transition process; issues that arise from lack of enough equipments and physical facilities during transition process.

Key Words: Modular System, Vocational Qualifications, Modular Curricula

GİRİŞ

Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir (Türk Sanayici ve İşadamları Derneği, 1999). Bu doğrultuda, değişen koşullara uyum sağlayabilen, sorun giderebilen, çevresi ile iyi iletişim kurabilen, takım çalışması yapabilen, mesleğinin gerektirdiği temel bilgi ve becerilere sahip, yetişmiş mesleki ve teknik insangücü, kalkınmanın itici gücüdür (Yağcızeybek, 2006). Birey bu etkinliğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeterliklerini belirli bir eğitim sürecinden geçerek edinir. Bu eğitim sürecinin bir boyutunu genel eğitim, bir boyutunu da mesleki ve teknik eğitim oluşturur.

Alkan, Doğan ve Sezgin (1998)'e göre, mesleki ve teknik eğitim, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi mesleki ve teknik eğitim birey, meslek ve eğitim boyutlarının dengeli olarak bir araya getirilmesinden oluşmuş bir eğitim sürecidir. Bu işlevi ile mesleki ve teknik eğitim yetiştirdiği insangücünün nitelikleri ile ülkenin endüstriyel ve ekonomik kalkınmasını büyük ölçüde etkileme gücüne sahiptir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri içerisinde orta ve yükseköğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitime özel bir önem verilmekte; gelişmekte olan ülkelerde de daha güçlü bir ekonomi ve daha hızlı bir toplumsal kalkınma için mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine çaba gösterilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilme çabaları içerisinde tarihsel süreçte ağırlıklı olarak üç eğitim modelinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlar: Tamamı okul içerisinde olmak üzere tam zamanlı meslek eğitimine ağırlık veren “Okul Merkezli” modeller; halen çıraklık eğitiminde uygulandığı gibi tam zamanlı olarak işletmelerde sürdürülen “İşletme Merkezli” modeller ve okul-işletme ortaklığına dayalı işbirliği modelleri (dual sistem)'dir (OECD, 2000; Akt: Davies ve Farquharson, 2004). Bu üç eğitim modelini de Türkiye'nin mesleki ve teknik eğitim sistemi içerisinde görmek olanaklıdır.

Gelişmekte olan ülkeler arasında bulunan Türkiye'de mesleki ve teknik ortaöğretim tarihsel süreç içerisinde politik ve ekonomik gelişmeler doğrultusunda

birçok kez yeniden düzenlenmiştir. Uzun yıllar okul merkezli bir model doğrultusunda yapılandırılmış olan mesleki ve teknik ortaöğretim sistemi, 1977–1978 öğretim yılında başlatılan ve pilot bölgelerde uygulanan “Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR)” ile değişmeye başlamıştır. Proje mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarının iş dünyası ile daha fazla ortak çalışma alanlarının geliştirilmesini sağlamıştır. Mesleki-teknik ortaöğretimdeki önemli dönüm noktalarından bir diğerini ise 1986 tarihli 3308 sayılı kanun oluşturmaktadır. Bu kanun ile mesleki-teknik ortaöğretim kurumları okul-işletme işbirliğine dayalı olarak yeniden yapılandırılmışlardır. Bu dönemden sonra, mesleki-teknik ortaöğretimin geliştirilmesine yönelik projeler hızlanmıştır. “Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP)”, “Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE)” ve “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi (MEGEP)” projeleri bu dönemde başlatılan önemli projelerdendir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP), 1982–1983 öğretim yılında, OSANOR projesinin kapsamının genişletilmesi ile uygulamaya konulmuştur. Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE) ise, 1986 tarihinde kabul edilen 3308 sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu” sonrası, Nisan 1993 tarihinde uygulanmaya başlanmıştır. Projenin temel amacı, modüler esasa göre geliştirilen eğitim programlarına işletmelerin eğitim gereksinimlerinin yansıtılarak, okullarda kazandırılan becerilerle, işletmelerin bekledikleri beceriler arasında uyum sağlamak olarak belirlenmiştir (Fer, 2000). Bu doğrultuda belirlenen gereksinimlere yönelik modüler öğretim programları geliştirmek için eğitim programlarının geliştirilmesinden sorumlu Program Koordinatörü görevlendirilmiştir (Gürol, 1997).

Mesleki ve teknik eğitimde yakın zamanlı en önemli ve kapsamlı projelerinden biri olan “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)” ise 4 Temmuz 2000 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında yapılan anlaşma kapsamında Eylül 2002 tarihinde başlatılmış ve 5 yıl sürmüştür. Bu proje ile iş dünyası ve mesleki ve teknik eğitim veren okullar arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi ve “Ulusal Yeterlik Sistemi”nin oluşturulmasını da içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin niteliğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Sonuçları güncel mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarının eğitim programlarının temelini oluşturan MEGEP projesi kapsamında ulusal meslek yeterlikleri belirlenmiş ve mesleki-teknik ortaöğretim, mesleki yeterliklere dayalı

modüler sistem doğrultusunda yeniden yapılandırılmıştır. MEGEP projesi kapsamında yapılandırılan modüler sistem temellerini esas olarak 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun ilkeleri doğrultusunda, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında belirlenen hedeflerden ve Onaltıncı Millî Eğitim Şûrasında alınan kararlardan almaktadır.

1996–2000 yılları arasını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, meslek eğitiminin yeniden yapılandırılmasında temel ilkenin işyeri-okul bütünlüğüne dayalı olması gerektiği belirtilmiş ve mesleki-teknik eğitimin dünya ölçünlerine (standartlarına) yükseltilmesi, meslek ölçünleri ve sertifikasyon sistemi üzerine yapılan çalışmaların tamamlanması gerektiği kararlaştırılmıştır. Bunun yanı sıra, mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilmesi ve dünyadaki gelişmeler ile Türkiye'nin orta vadeli hedefleri doğrultusunda, özel kesim ve üniversiteler ile işbirliği yapılarak yeni meslek türlerinin geliştirilmesi öngörülmüştür (Adıgüzel, 2007).

13–17 Kasım 1999 tarihinde tümüyle mesleki ve teknik eğitim üzerine gerçekleştirilen Onaltıncı Milli Eğitim Şûrasında ise mesleki ve teknik eğitimin, ortaöğretim sistemi bütünlüğü içerisinde yeniden yapılandırılması kararlaştırılmış ve bu amaçla, mesleki eğitim programlarının, geniş tabanlı ve modüler esasa göre düzenlenmesi, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarından mezun olanlara sınavsız geçiş hakkı verilmesi, meslek ölçünlerinin hazırlanıp geliştirilmesi ve kurumsal bir temele oturtulması gibi önerilerde bulunulmuştur (MEB, 1998)

Modüler sistem, 2004–2006 yılları arasında pilot okullarda uygulanmış, 2006-2007 öğretim yılından itibaren ise tüm Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulamaya konulmuştur. Modüler sisteme geçiş sürecinde ortaöğretim kurumlarındaki öğretim süreleri de arttırılmıştır. 184 Sayılı Kurul Kararı ile 2005–2006 öğretim yılından itibaren, 9'uncu sınıflardan başlamak üzere, 3 yıllık genel, meslekî ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süreleri 4 yıla çıkarılmıştır. Modüler programlar kapsamında 9. sınıf programı tüm ortaöğretim kurumlarında ortak olarak düzenlenmiş, öğrencilerin bu sınıfın sonunda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir alan seçmeleri sağlanarak 10. sınıftan itibaren bu alanda öğrenimlerine devam etmeleri sağlanmıştır. Modüler programlar kapsamında, 10. sınıfın sonunda, yerel, bölgesel ve sektörel gereksinimler ile okulun donanımı, öğretmen durumu, fiziki yeterlikleri ile öğrencilerin kendi ilgi ve gereksinimleri dikkate alınarak öğrencilerin birer uzmanlık dalı seçmeleri

sağlanmıştır (Altın, 2007). Modüler sistemde modüller, ulusal ve uluslararası iş gücünden beklenen temel yeterlikler ve işveren görüşleri ve mesleki yeterlikler dikkate alınarak belirlenmişlerdir. Bu sayede mezun öğrencilerin kendi meslek alanlarında istihdam edilebilmelerinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimi ulusal ve uluslararası alanda etkili kılmak için uygulamaya konan modüler sistemin işlevselliğinin değerlendirilmesi sistemin sağlıklı olarak işleminde oldukça önemlidir. Gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında, yeterliğe dayalı modüler sisteme geçiş uygulamasının, modüler sistem içerisinde modüler öğretim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında en önemli göreve sahip olan teknik öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Veri toplama sürecinde görüşülen öğretmenlerin bildirdikleri görüşlerinin modüler sisteme geçişte yaşanan sorunlar üzerine yoğunlaştığına dikkat edilmesiyle birlikte araştırma bu yönde yeniden desenlenmiş ve araştırma kapsamında modüler sisteme ilişkin yaşanan sorunların tartışılması ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, örnekleme, verilerin derlenmesi ve çözümlenmesi konuları ele alınmıştır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma için tarama türünde nitel bir araştırma deseni yapılmış ve görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden olan “görüşmeler” ile ilgili olarak alanyazında farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. Fielding (1996)’in “ölçünleştirilmiş (standarlaştırılmış)”, “yarı ölçünleştirilmiş”, “ölçünleştirilmemiş” (Punch, 2005) biçiminde sınıflandırmış olduğu görüşmeler benzer biçimde Minichiello ve diğerleri (1990) tarafından, yapılandırılmış görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşmeler, yapılandırılmamış görüşmeler olarak sınıflandırılmışlardır (Punch, 2005). Bu sınıflandırmalarda yarı yapılandırılmış görüşmeler, önceden belirlenmiş soru başlıkları altında açık uçlu soruların olduğu ve derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilebilmesi için yanıtlayıcının soruları daha serbestçe yanıtladığı görüşme

türü olarak tanımlanmıştır. Bu sınıflandırma doğrultusunda araştırmada, modüler sistem ile ilgili olarak derinlemesine bilgi toplayabilmek amacıyla görüşme türlerinden “yarı yapılandırılmış” görüşmeler tercih edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırma, 2007–2008 öğretim yılı içerisinde İstanbul da 10 meslek lisesinde, toplam 20 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 2’si kadın 18’i erkektir. Çalışmada Elektrik-Elektronik Teknolojileri, Makine Teknolojileri Motorlu Araçlar Teknolojileri ve Bilişim Teknolojisi alanlarından olmak üzere her alandan gönüllülük esasına dayalı olarak beşer kişi belirlenmiştir.

Çizelge 1. Alanlara göre katılımcıların dağılımı

Katılımcılar	Katılımcı Kodu	Katılımcı Sayısı
Elektrik-Elektronik Teknolojileri	Kel	5
Makine Teknolojileri	Kma	5
Motorlu Araçlar Teknolojileri	Kmo	5
Bilişim Teknolojisi	Kbi	5
Toplam		20

Verilerin Toplanması

Yarı yapılandırılmış görüşmeler için alanyazına bağlı olarak görüşme konularına ilişkin ana sorular ve konuyu açıcı sorular önceden hazırlanmıştır. Gerçekleştirilen görüşmeler sırasında gerektiğinde önceden hazırlanmış sorulara ilişkin yanıtları daha da belirginleştirmek ve ayrıntılı hale getirmek amacıyla katılımcılara açıklayıcı sorular da yöneltilmiştir. Görüşmeler ortalama 35–45 dakika arası sürmüştü ve tamamı kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşmelerde, katılımcılara modüler sistemin işlevselliğinin değerlendirilmesine yönelik sorular yöneltilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Görüşmeler sonrasında betimsel analiz aşağıdaki işlemler gerçekleştirilerek yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Blanchet ve Gotman, 2001):

1. Gerçekleştirilen tüm görüşmelerin, üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan görüşme formundaki sıraya göre dökümleri yapılmıştır.
2. Elde edilen verilerden yola çıkılarak tematik bir çerçeve oluşturulmuş, saptanan temalara kodlar verilmiştir.
3. Oluşturulan tematik çerçeve doğrultusunda, veriler okunarak, temaların frekans değerleri çıkarılmıştır. Saptanan bu temalar ana başlıklar altında kümelendirilmiştir. Belirlenen bu ana temalar altında alt temalar oluşturularak her bir öğrenci için frekans değerleri çıkarılmıştır. Oluşturulan tematik çerçevenin ve verilerin güvenilirliğini sağlamak için nitel araştırma ve alan bilgisine sahip iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur.
4. Düzenlenen veriler tanımlanarak, bu veriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Böylece bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma verilerinin analizleri, modüler sisteme geçişte birçok sorunun yaşandığını göstermiştir. Analizler yaşanan bu sorunlar doğrultusunda derinleştirildiğinde, dört temel sorun alanı saptanmıştır (Çizelge 2). Bu alanlar:

1. Modüler öğretim programlarında modüllerin yapısından kaynaklanan sorunlar (% 38);
2. Modüler sisteme yönelik bilgilendirmenin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar (% 29);
3. Modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar (% 21);
4. Modüler sisteme geçişte fiziki olanakların yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar (% 12) olarak belirlenmiştir.

Çizelge 2. Katılımcı görüşleri doğrultusunda modüler sistemin sorunlarının analizi

Alanlar	Modüler öğretim prog. modüllerin yapısından kaynaklanan sorunlar		Modüler sisteme yönelik bilg. yetersizliğinde n kaynaklanan sorunlar		Modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin yetersizliğinde n kaynaklanan sorunlar		Modüler sisteme geçişte fiziki olanakların yetersizliğinde n kaynaklanan sorunlar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f*	%
Bilişim Teknolojisi	9	26	10	28	9	26	7	20	35	100
Elektrik-Elektronik Teknolojileri	13	35	9	25	9	24	6	16	37	100
Motorlu Araçlar Teknolojileri	16	49	8	24	5	15	4	12	33	100
Makine Teknolojileri	10	37	9	33	3	11	5	19	27	100
Toplam	48	36	36	27	26	20	22	17	132	100

*Katılımcıların ilgili sorun alanlarına ilişkin belirttikleri toplam görüş sayıları

Çizelge 2’de görüldüğü gibi, katılımcılar modüler sisteme geçişte modüllerin yapısından kaynaklanan eksikliklerin modüler öğretim programlarının etkinliğini azalttığını belirterek bunu önemli bir sorun olarak gördüklerini vurgulamışlardır. Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerin analizi, katılımcıların ikincil sorun olarak modüler sisteme ilişkin yeteri kadar bilgilendirilmenin yapılmaması olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Bu sorunlar ile birlikte, araştırma sonuçları, katılımcıların, modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin eksik olduğu ve mesleki ortaöğretim kurumlarının modüler öğretim programlarını uygulamada yeterli altyapı ve donanımlara sahip olmadığını düşündüklerini göstermiştir.

Modüler öğretim programlarında modüllerin yapısından kaynaklanan sorunlar

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucu, modüler öğretim programlarındaki modüllerin yapısından kaynaklanan sorunlar bulunduğu saptanmıştır. Çizelge 3 bu sorunları ve katılımcı görüşlerine göre frekans değerlerini göstermektedir.

Çizelge 3. Modüler öğretim programlarında modüllerin yapısından kaynaklanan sorunlar

Modüler öğretim programlarında modüllerin yapısından kaynaklanan sorunlar	Görüş sayısı
- Modüllerin içeriklerinin modüllerin amaçları ile uyumsuzluğu	18
- Modüllerin uygulanmasında öğretme-öğrenme ortamının yetersizliği	17
- Öğrenme ürünlerine yönelik ölçme-değerlendirmenin yetersizliği	9
- Alanların dallar ile olan uyumsuzluğu	4

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde, 18 katılımcı, modüllerin içeriklerinin modüller için belirlenen amaçlar ile uyumsuz olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Katılımcılar, modül içeriklerinin öğrencilere kazandırılacak yeterlikler üzerine kurulması gerektiğini ancak mevcut modüllerin çoğunun bu düzeyde olmadığını vurgulamışlardır.

Katılımcıların 17'si modüler sistemde, öğrenme-öğretme ortamlarının öğrenci merkezli olarak öngörülmesine karşın, modüllerin uygulanması esnasında, öğrenme-öğretme ortamlarının öğretmen merkezli olarak gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların 9'u ise öğrencilerin modüllerin sonunda oluşturdukları öğrenme ürünlerine yönelik ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin yeterli olmadığını vurgulamışlardır. Katılımcıların 4'ü alanlar altındaki dalların alanlar ile yeterince uyummadığını ve alanların dallara ayrılmasında iş dünyası ile yeterince diyalog kurulmadığını belirtmişlerdir.

Aşağıda bu sorunlara ilişkin dört katılımcının görüşlerine yer verilmiştir:

Kel13: "Amaç-İçerik uygunluğu konusunda bazı modüllerde çok büyük eksiklikler var. Örneğin, "zayıf akım tesisleri arıza analizi" diye bir dersimiz var bizim. Bu modülün amaçları çok iyi hazırlanmış. İçerik için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Zil tesisatlarıyla ilgili konular tamam güzel anlatılmış. Ancak, diyafon tesisatlarıyla ilgili arızalar nasıl bulunur ve giderilir bununla ilgili bilgi yok. Yangın alarm tesisatlarında da durum aynı..."

Kel11: "Biz öğrenci merkezli bir süreç uygulayamıyoruz.. Bunun en önemli nedeni, öğrencilerin hazır bulunmuşluk düzeyinin uygun olmaması. Eğer ilköğretimden yapılandırmacı yaklaşıma göre yetişen öğrenciler bize gelirse, o zaman biz bu öğrencilere araştırma yaptırabilir, projeler verebiliriz. O zaman MS hakkıyla uygulanabilir, ama mevcut öğrenci profili ile biz öğrenci merkezli

bir yaklaşım uygulayamıyoruz. Aslında öğrenen merkezli yaklaşımı uygulamak öğretmen için de bir sorun. Çünkü öğretmen de bu sisteme alışık değil. Eskiden uygulaya geldiği, geleneksel sistemde eğitim yapmak daha kolayına gidiyor. Çünkü onu biliyor. Ona alışmış. Yeni sisteme daha adapte olamadılar. Katılımcıların da eğitimlerle bu sisteme alıştırılması lazım.”

Kb1: “Modüler sistemde öngörülen ölçmeler her düzeydeki öğrenmeleri ölçebilecek bir ölçme değil. Biz eğitim yaparken bu ölçmelere çok bağlı kalmıyoruz.”

Kma8: “Alanların dallara ayrılma biçimi uygun olmamış. Gerçek yaşamla (sanayi) örtüşen bir yapıyı yansıtmıyor. Örneğin, iş piyasası taşlamacı arıyor. Hâlâ gazetelerin eleman ilan sayfalarına bakın tornacı arıyor, frezeci arıyor, matkapçı arıyor. MT alanının ilk yapılanması bu dallara göre idi. Bunları sonradan değiştirdiler birleştirdiler ve Makina Bakım Onarım diye bir dal açıldı. Bu dalın içerisinde bahsettiğim konular var ama piyasadan bizden tornacı, taşlamacı ya da frezeci istendiğinde biz bu daldan (Makine Bakım Onarım) mezun olanların bu konuları bildiğini anlatamıyoruz. Bizim dalda uzmanlaşmış olmak için iyi bir kalıpcı, iyi bir tornacı olmak gerekir.”

Modüler sisteme yönelik bilgilendirmenin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler, modüler sistemin, sistemin temel aktörleri olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve öğrenci velilerine yeterli düzeyde tanıtılmadığını ve dolayısıyla modüler sistemin yeterince anlaşılmadığını ortaya koymuştur.

Çizelge 4. Modüler sisteme yönelik bilgilendirmenin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar

Modüler sisteme yönelik bilgilendirmenin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar	Görüş sayısı
a- Öğretmen ve yöneticilerin modüler sistem ve modüler öğretim programları üzerine yeteri kadar bilgilendirilmemesi	20
b- Öğrenci ve velilerin modüler sistem ve modüler öğretim programları üzerine yeteri kadar bilgilendirilmemesi	16

Çizelge 4’te görüldüğü gibi, katılımcıların tamamı, modüler sistem ve modüler öğretim programları hakkında yeteri kadar bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir.

Bununla birlikte katılımcıların 16'sı, öğrencilerin ve velilerin de, modüler sistem hakkında yeteri kadar bilgilendirilmediklerini vurgulamışlardır. Katılımcılar, modüler sisteme yönelik bu bilgilendirme eksikliği nedeniyle, öğrencilerin kendi ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda modülleri seçmelerinin zorlaştığını ve bu durumun modüler sistemin etkinliğini azalttığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, katılımcılar, modüler sistemin getirmiş olduğu yenilikler hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olamamalarından dolayı, modüllerin uygulanmasında sorunlar ve zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Aşağıda bu sorunlara ilişkin üç katılımcının görüşlerine yer verilmiştir:

Kel12: "Modüler sistemin katılımcılara yeterince tanıtıldığını kesinlikle düşünmüyorum. Hatta hiç tanıtılmadı diyebilirim. Konuyu bilgilendirmekle görevli arkadaşlar vardı. Onlarda konuyu tam olarak bilmiyorlardı. Birinin dediği diğerini tutmuyordu. Toplantıya gidip öğreneceğiz diyorlar. Toplantıdan gelip bu defa bir öncekinden farklı şeyler söylüyorlar. Yeniden program yapıyoruz. Tam bir kargaşa oldu. Dolayısıyla yeterince değil, hiç tanıtılmadı..."

Kel3: "Modüler sistem katılımcılara tanıtılmadı. Hatta modüler sisteme geçileceği bile bilinmiyordu. Biz sene başında (2006–2007 Öğretim yılı) bir ders programı yaptık ve onu uygulamaya sokamadan modüler sisteme geçtik..."

Kma17: "Modüler sistemin öğrenci ve velilere tanıtıldığını kesinlikle düşünmüyorum. Bu sistemi öğrenci ve velilere tanıtacak olanlar öğretmenlerdir. Öğretmenler bilmediği şeyi velilere nasıl tanıtırsın..."

Modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucu, modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar bulunduğu saptanmıştır. Çizelge 5 bu sorunları ve katılımcı görüşlerine göre frekans değerlerini göstermektedir.

Çizelge 5. Modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar

Modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar	Görüş sayısı
a- Modüler sistemin öğretmenin işyükünü artırmasına karşın öğretmenlerin özlük haklarında bir iyileştirme yapılmaması	19
b- Mevcut ortaöğretim sınıf geçme yönetmeliğinin modüler sistemle uyumsuz olması	4
c- Alan ve dal seçiminde ağırlıklı olarak akademik ölçütlerin dikkate alınması	3

Çizelge 5'te görüldüğü gibi, katılımcıların 19'u modüler sisteme geçildikten sonra öğretmenlerin işyüklerinin arttığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar, artan bu işyüküne karşın öğretmenlerin özlük haklarında herhangi bir iyileştirmenin yapılmadığını, bu durumun modüler sistemin uygulamasında güdülenme sorunları oluşturduğunu vurgulamışlardır. Katılımcıların 4'ü ise, mevcut ortaöğretim sınıf geçme yönetmeliğinin modüler sistemle uyumsuz olduğunu ve bunun da karışıklıklara neden olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların 3'ü ise, alan ve dal seçiminde ağırlıklı olarak akademik ölçütlerin dikkate alındığını ve bu durumun öğrencilerin kendi ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda seçim yapabilmelerinin önünde engeller oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Aşağıda bu sorunlara ilişkin dört katılımcının görüşlerine yer verilmiştir:

Kmt8: "Modüler sistemle ilgili görevlendirmelerde milli eğitimin politikalarında yanlışlar var. Yeni bir sistem kurmak için eleman görevlendiriyorsunuz. Kimi? İsteyeni. Bana göre şöyle olmalıydı; bu sistemde görev yapmak isteyen ilgili, bilgili, yetenekli arkadaşlar arıyoruz. Bu arkadaşlara emeklerinin karşılığını da vereceğiz. Bu okulda çok yetişmiş arkadaşlar var. Ama hiçbiri görev almak istemedi. Niye sen beni buradan alacaksın falanca yere götüreceksin orada beni çalıştıracaksın ve burada 27 saatlik ek ders ücretine karşılık orada 18 saatlik ek ders ücreti vereceksin dolayısıyla aldığım ücretin daha azını alacağım."

Kel13: "Modüler sistem bana sadece içeriği verip bunu öğret diyor. Nasıl öğreteceğim bunu? Tabi ki çalışarak. Dolayısıyla bana daha çok çalışmak ve araştırma yapmak için ilave yük getiriyor. Bu modüler sistemin adam gibi uygulanması isteniyorsa öğretmene hazırlık ve araştırma için zaman verilmesi gerekiyor. Öğretmen 20 saat ders anlatacaksa en az 6 saat hazırlık yapması gerekli ki, o dersi hakkıyla anlatabilsin."

Kel3: “Ortaöğretim Ders Geçme Yönetmeliği, Modüler Sisteme uygun değil. Öğrencilerin modül notları resmi olarak belgelendirilmemekte. Öğrenciler örneğin A, B, C modüllerini gördü geçti. Bu resmi olarak belge değil. Öğrencilerin başarılı oldukları modüller okul idaresi tarafından bilinmemekte. Dolayısıyla öğrenci herhangi bir yerinde eğitimini bıraksa ona sertifika verilemez...”

Kma8: “Öğrenci, hangi alan veya dal not ortalamasına denk geliyorsa onu seçiyor. Bir taraftan öğrencin ilgi istek ve yeteneklerine göre alan/dal seçimi yapılacak diyoruz. Diğer yandan da notu hangi alan/dala yetiyorsa ona gönderiyoruz. Her şeyin notla değerlendirildiği, iyinin kötünün doğrunun yanlışın hep not olduğu bir sistem. Eski sistemde öğrenci 9. sınıfta bölümünü seçtiği zaman bu hayal kırıklığını bir defa yaşıyordu. Şimdi üç defa yaşıyor...”

Modüler sisteme geçişte fiziki olanakların yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler, modüler sisteme geçişte mesleki ortaöğretim kurumlarının fiziki olanaklarının tam olarak sağlanamadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 6. Modüler sisteme geçişte fiziki olanakların yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar

Modüler sisteme geçişte fiziki olanakların yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar	Görüş sayısı
a- Modüler Öğretim Programlarının uygulanması için gerekli olan ek donanımların eksikliği	15
b- Mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarının mevcut donanımlarının yetersizliği	7

Çizelge 6’da görüldüğü gibi, katılımcıların 15’i mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında mevcut donanımların yeterli olmadığını ve altyapı eksikliklerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların 7’si ise, modüler sisteme geçişle birlikte, modüler öğretim programlarında öngörülen uygulamaların yapılabilmesi için ek donanımlar gerektiğini ancak görev yaptıkları ortaöğretim kurumlarında bu donanımların olmadığını belirtmişlerdir.

Aşağıda bu sorunlara ilişkin iki katılımcının görüşlerine yer verilmiştir:

Kbi2: “Donanım konusunda sıkıntı yaşıyoruz tabi ki. Yeni içerikle birlikte öğrencilere yeni programlar öğretmek durumunda kaldık. Yeni programların çalışabilmesi için mevcut donanımlar yeterli olmadı. Yeni programların kullanılabilmesi için yeni donanım gerekti. Şu an biz hala bu sıkıntıyı yaşıyoruz.”

Kel13: “Modüler sistemde öğrencinin aktif olabilmesi ve araştırma yapabilmesi için bazı imkânlarla sahip olması gerekir. Bir internet bağlantısı, bir kütüphane erişiminin olması gerekli, bizim öğrencilerin böyle imkânları yok ki. Çocuklar araştırmak istese, nerede araştırma yapacak. Gün içerisinde bizim okulun tüm bilgisayar laboratuvarları dolu. Evde internet bağlantısı da epeyce pahalı, ayrıca internet olsa bile sanal kütüphanelerin birçoğu üyelik istiyor ve o da paralı. İki temel sorun var bu konuda bir öğrenciler hazır değil. İki, imkânlar kısıtlı.”

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Modüler sistem, mesleki ve teknik ortaöğretim sistemi içerisinde yaklaşık olarak üç yıldır uygulanmasına karşın araştırma sonuçları öğretmenlerin halen modüler sisteme ilişkin sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Araştırma bulgularında da görüldüğü gibi, katılımcıların büyük bir kısmı öncelikli sorunu, modüllerin yapısında/tasarımında görmektedirler. Bu durum mevcut modüler öğretim programlarının amaç, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme süreçleri ekseninde ayrıntılı olarak yeniden gözeten geçirilmeleri gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Diğer yandan, katılımcıların yine büyük bir kısmı, modüler sisteme yönelik bilgilendirmenin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Modüler sistemin etkin olabilmesi için sistem içerisindeki tüm paydaşların etkili olarak bilgilendirilmeleri gerekliliği göz önüne alındığında modüler sistemin tanıtımına yönelik kapsamlı ve etkili etkinlikler gerçekleştirilmesi oldukça önem göstermektedir. Bu doğrultuda modüler sisteme yönelik hizmetiçi eğitimlerin nitelik ve niceliksel olarak artırılması sağlanmalıdır. Modüler sistemin tanıtım sürecinde yazılı ve görsel basından da yararlanılmalı, modüler sistemin işleyişini anlatan çeşitli görsel, işitsel, görsel-işitsel materyaller hazırlanarak paydaşlara ulaştırılmalıdır. Bu tanıtım etkinliklerinin yanı sıra sanal ortamda oluşturulabilecek etkileşimli bir platform, modüler sisteme yönelik olası sorunlara ve

sorulara yanıt vermede önemli bir görev üstlenerek modüler sistemin etkililiğine katkıda bulunabilecektir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının donanım gereksinimleri, modüler sisteme geçişle birlikte daha da önemli duruma gelmiştir. Nitekim katılımcılar görüşmeler sırasında mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarının mevcut donanımlarının yetersizliğini vurgulayarak, modüler öğretim programlarının etkili olarak uygulanabilmesi için de ek donanımlara gereksinim duyulduğunu belirtmişlerdir. Günümüz ekonomik koşulları dikkate alındığında mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki tüm donanım harcamalarının devlet bütçesinden karşılanması bir hayli güç görünmektedir. Bu nedenle mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında modüler sisteme geçişle birlikte gerek artan donanım gereksinimlerinin giderilebilmesinde gerekse modüllerin içeriklerinin düzenlenmesinde ve modüllerin uygulanması sürecinde işverenlerin katılımlarının sağlanması oldukça önemlidir. İşletmelere yönelik getirilecek vergi indirimleri gibi yasal düzenlemeler ile işverenlerin bu yönde özendirilmeleri modüler sisteme uyumu hızlandırabilecektir.

Modüler sistemde, mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim görecek olan öğrencilerin, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri oldukça önem taşımaktadır. Buna karşın katılımcılar öğrenci kabullerinde, öğrencilerin alan/dallara ilgi ve yeteneklerinden çok akademik başarılarının temel alındığının altını çizmişlerdir. Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrenim görmek isteyen öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dışında mesleki alan/dallara gitmelerinin önlenmesi için ilköğretim kurumlarından itibaren öğrencilerin mesleki eğilimleri doğrultusunda ilgili alan ve dallara yönlendirilmeleri sağlanmalıdır. Bu doğrultuda okullarda bulunan rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin etkinliklerini artırıcı önlemler alınmalıdır.

Sonuç olarak, her sistem değişikliğinde olduğu gibi modüler sistemin uygulanmasında da sıkıntılı bir geçiş süreci yaşanması normal karşılanmalıdır. Bu geçiş sürecinin olanaklı olan en kısa sürede tamamlanabilmesi ve mevcut sorunların çözülerek sisteme işlevsellik kazandırılabilmesi için, sistem içerisindeki tüm paydaşlarının gerekli yasal ve yapısal düzenlemeler eşliğinde ortak hareket etmesi yaşamsal önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, O.C. (2007) Mesleki ve Teknik Ortaöğretim. M. Sağlam (Edt.), *Türk Eğitim Tarihi* içinde (ss. 153-176). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (1998). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Blanchet, A., Gotman, A. (2001). *L'enquête et ses méthodes de l'entretien*, Paris : Nathan Université.
- Fer, S. (2000). Modüler Program Yaklaşımı ve Bir Öneri, *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 21-37.
- Fielding, N.(1996). Qualitative Interviewing. K.Punch (Ed.), *Introduction to Social Research* içinde (ss.166-167), London: Sage.
- Gürol, M. (1997). *Okul Sanayi İşbirliği*. Ankara: Pegem.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Şûra Genel Sekreterliği (1998). Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim. 16. *Milli Eğitim Şûrası Dokümanı*, Ankara.
- Minichiello, V., Aroni, R., Timewell, E., Alexander, L. (1990). In-Dept Interviewing: Researching People. K K.Punch (Ed.), *Introduction to Social Research* içinde (ss.166-167), London: Sage.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (2000). *From Initial Education to Working Life: making transitions work*, preliminary edition. T.A. Davies ve F. Farquharson (Eds.), *The Learnership Model of Workplace Training and Its Effective Management: lessons learnt from a Southern African case study* içinde *Journal of Vocational Education and Training*, Volume 56, Number 2, London: Routledge.
- Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (1999). Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması. Araştırma raporu, <http://www.tusiad.org> adresinden 26 Nisan 2008 tarihinde elde edilmiştir.

Yağcızeybek, S. (2006). *Mesleki ve teknik eğitimin önemi*, <http://www.milliegitim.biz> adresinden 26 Nisan 2008 tarihinde elde edilmiştir.

Yıldırım, A., Şimşek H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (Beşinci Bası)*. Ankara: Seçkin.